

je uskrsnuo i kad je u nebo uzašao. No zar nijesu bili svjedoci silaska Duha Sv. i brzoga širenja Mesijanskoga kraljevstva t. j. Crkve? Nijesu li to divna djela sina čovječjega, koji sjedi s desne strane sile Božje? Zar nijesu mnogi motrioci muke Isusove gledali i katastrofu svetoga grada i svojega naroda kao anticipaciju pre-slavnoga Gospodinova dana, kad će doći da sudi svima?

U §. 28. Das Ende des Verräters tumači proroštvo: *καὶ ἔλαβον τὰ τριάνοντα ἀργύρια τὴν τιμὴν τοῦ περιημέμενου ὃ ἐμίσησαν.* (Mat. 27, 9.)

Jasnije i iscrpljivije tumači taj znameniti odlomak Knabenbauer: *Evangelium secundum Matthaeum* (pag. 497—502.)

U §. 32. Die zweite Verhandlung vor Pilatus n. 3. lijepo karakteriše ženu Pilatovu. Ne miješa se ona u sudačke agende svoga muža, već ga opominje, da nepravdom protiv Pravednika ne izazove gnjeva i osvete Božje.

U §. 33. Die Geisselung und Verspottung Jesu zanosno svršava razmatranje, kako će doskora mnogi rimski vojnici (Mauritius, Florianus etc.) klanjati se iskreno Sinu Božjem kao svojem dragom Spasitelju, dok konačno Konstantin Veliki ne stavi cijelu rimsku vojsku pod zaštitu Razapetoga.

U §. 37. Die Kreuzigung und der Tod Jesu originalno je tumačenje o razbojnicima na križu. Oba grdiše iz početka Gospodina. No jedan promatrajući ustrpljivost, krotkost i dostojanstvo Gospodinovo, slušajući njegovu divnu molitvu: *πάτερ, ἄφεσ ἀποῖς· ὁ γὰρ ὀδῶσιν τί ποιῶσιν* (Luk. 23, 34.), uz milost Božju kaje se i obraća.

Djelo pisano je, kako se može iz ovo nekoliko odlomaka razabrati, velikom jasnoćom, toplinom i s velikim poštanjem prema kralju mučenika. Preporučujemo svima, koji rado promatraju najznamenitije i najslavnije činjenice u životu Gospodina i Spasitelja našega.

Dr. Franjo Zagoda.

Keppler Dr. Paul Wilhelm von:
Unseres Herrn Trost. Erklärung der Abschiedsreden und des hohen priesterlichen Gebetes

Iesu. II. i III. izd. pregledano i povećano obradio Dr. Simon Weber, javni profesor novozavjetne književnosti na sveučilištu u Freiburgu i B. U 8° str. X + 450. Freiburg und Wien 1914. Herdersche Verlags-handlung. Cijena K 8'40. —

Od ovoga plodnoga njemačkoga bogoslovnoga pisca već je mnogu knjigu zabilježila i ocijenila „Bogosl. Smotra“. Jedno od najljepših djela njegovih jest ova knjiga. Pisac, sada biskup u Rotenburgu a prije profesor moralke i homiletike u Freiburgu, a još prije prof. novoga zavjeta na sveuč. u Tübingenu, osobitom je ljubavi proučavao baš evanđelje sv. Ivana i njegove poslanice. Kao najzreliji plod njegovoga pera iz dobe ovoga prvoga profesovanja smatra se ovo djelo, koje tumači tri samo poglavlja evanđelja Ivanova. Iza dugoga uvoda, u kojem riše značajku i znamenitost posljednjih govora Isusovih i dokazuje autentičnost teksta, slijedi tumačenje A. prava govora Isusova, koji se nalazi u 14. pogl. Ovaj prvi govor iza kratkog uvoda (r. 1.) spominje stanove kod Oca nebeskoga i put, kojim se do njih dolazi (r. 2—11), zatim se ističe moć molitve (r. 13 i 14) i moć ujedinenja s Duhom svetim, Isusom i s Bogom Ocem (r. 15—24), a u epilogu (r. 26—31) se opetuju nekoje misli i naviješta rastanak B. U drugom govoru, koji se nalazi u 15. pogl., nauča Gospodin alegorijom o čokotu i lozama potrebu ujedinenja sa Kristom i zapovijed o ljubavi (r. 1—17), a zatim govori o svijetu, koji će ih mrziti, kao što je mrzio njega (r. 18—27). U trećem, završnom govoru, koji se nalazi u 16. pogl., daje Krist svojim apostolima nauku o mržnji ovog svijeta (r. 1—6) i o Duhu svetom (r. 7—15), zatim se obraća od svojih učenika (r. 16—27) ter u epilogu proriče, da će otići s ovoga svijeta i da će ga učenici njegovi ostaviti (r. 28—33). Ova tri poglavlja puni su tješnja za rastužene apostole, ali su ujedno izvori utjehe za svake kršćansko srce do vijeka. Tko pati pa pogleda Krista, kako ga na ovom mjestu riše sv. Ivan, naći će vazda utjehe i za svoje bolno srce. Pisac je tumačeći tekst ovu utjehu

neprestano pred očima imao, te je sadržinu ovih božanskih riječi tako prikazao, da je najprije razložio misli, a zatim naveo više dispozicija za propovijedi, kako bi se mogle držati o istinama sadržanim u tim riječima. Razlaganje pako misli Keplerovo nije puka eksegeza, nego je tu i dogmatika i moral i askeza i mistika zajedno, tako te tu istu sadržinu možeš upotrebiti i za propovijedi i za pouku drugih i sebi za duhovno štivo ili razmišljanje.

Ovo djelo, koje je napisano u prvom redu za svećenstvo, zanimati će to većma, što su ova tri poglavlja i sadržinom najobilatija i dubljinom misli najbogatija i uporabom u sv. liturgiji, u službi časoslova i drugim liturgijskim knjigama najčešća. Ovo djelo za to treba da najtoplije preporučimo.

Dr. Pazman.

Belli Marcus: Psalterium davidicum in usum scholarum et clericorum divinum officium recitantium breviter explanatum additis Psalterii canticiis. Editio II. Taurini 1914. Ed. Petrus Marietti, Typographia Pontificia et S. Rituum Congr. in 8° pag. XVI+410. Cijena K 3'50.

Autor Belli, nadstojnik nauka i profesor latinskog i grčkog jezika u sjemeništu, uzeo si je truda da napiše kratak, jezgrovit i praktičan tumač svih 150 psalama, što ih po najnovijoj rasporedbi u tjedan dana izmole svećenici i redovnici. Tekst, koji se tumači, uzet je iz Vulgate, a po dosada najkritičnijem izdanju ovoga psaltira od van Steenkiste-a. Na početku djela imade skrižaljka, iz koje se vidi, kako su bili dosada i kako su sada razdijeljeni psalmi po danima u tjednu i po časovima ili dijelovima brevijara. U „Praenotata“ imade u kratko rečeno, zašto se ova knjiga psalama zove psalterium, kako su psalmi razdijeljeni, kakove imadu napise, tko im je autor, kada su napisani, koji im je sadržaj, ugled i napokon što je dosada biblijska komisija zaključila kao sigurno u tom predmetu. Za tim se tumače psalmi od prvog do posljednjega. Tu se spominje kod svakoga psalma njegova sadržina i povod;

za tim se tumači naslov psalma i nejasna i manje razumljiva mjesta.

Pošto je pisac ovako protumačio sve psalme do posljednjeg 150., stao je isto tako tumačiti Cantica. I to: I. C. trium puerorum Benedictite (Dan. 3, 57.—88) i Benedictus es (Dan. 3, 52.—57.). III. C. David Benedictus es (I. Par. 27, 10—13.). IV. C. Isaiæ; V. C. Tobiae; VI. C. Ezechiae; VII. C. Judith; VIII. C. Annae; IX. C. Jeremiae; X. C. Moysis port transitum maris rubri; XI. C. Isaiæ (Is. 45, 15—26); XII. C. Habacuc; XIII. C. Ecclesiastici; XIV. C. Moysis propheticum Audite coeli; ovi se pjevaju ili mole ad Laudes. Zatim XV. C. B. Mariae V. Magnificat XVI. C. Zachariae i XVII. C. Simeonis koji dolaze kod vespera, lauda i kompletorija. Na koncu alfabetski registar sviju psalama. — Preporučujemo.

Dr. Pazman.

Walde dr. Bernhard: Die Esdrasbücher der Septuaginta. Herder. Freiburg-Wien. K 6.—

Učeni autor uzeo si je za zadaću, da u tančine ispita jezični i vremeni odnošaj megju knjigama Esdrinim, kako se nahode u prijevodu Sedamdesetorice. Poznato je, da se u Septuaginti nalaze tri knjige Esdrine, a ne dvije kao u Vulgati (i Masoretskom tekstu). Treća knjiga je apokrif, premda je neki sv. oci navode kao kanonsku. U ostalom ta knjiga sastavljena je najvećim dijelom iz izvještaja sv. knjiga Dnevnika i dviju knjiga Esdrinih. Prema tome je u svojoj nutrini kanonska. Dodan je samo jedan strani izvještaj u dvije glave 3.) i 4.): oklada triju mladića pred kraljem Darijem, od kojih je jedan branio tezu: jako je vino; drugi: jači je kralj; dočim treći (Zorobabel): najjače su žene; i još jača istina. Zorobabel je svoju tezu tako vješto dokazao, da ga je kralj izljubio i dozvolio, da se opet sagradi Jeruzalem. Naš autor si je prema tome preduzeo, da što točnije ispita odnošaj izmegju ove treće knjige Esdrine i teksta Masoretskog, te je napose posvetio svoju pažnju gore spomenutom apokrifnom odlomku nastojeći odrediti vrijeme, kada i gdje je nastao.

Dr. A. Sović.